

SZÁZÉVES AZ ORSZÁGGYŰLÉSI KÖNYVTÁR

Országgyűlési Könyvtár alapításának a gondolata Magyarországon először az 1825-re összehívott pozsonyi országgyűlésen merült fel: a rendek elhatározták, hogy könyveket vásárolnak, és olvasószobát rendeznek be a követek és az országgyűlési ifjak számára. 1849-ben Vasváry Károly személyében könyvtárost is kineveztek, a tervet ekkor a szabadságharc bukása hiúsította meg. Harmadszor 1866-ban foglalkozott a képviselőház ezzel a kérdéssel: ezer forintot szavazott meg könyvvásárlásra. A következő esztendőben megválasztottak egy öt tagú könyvtárbizottságot, és ettől kezdve számíthatjuk a könyvtár működését.

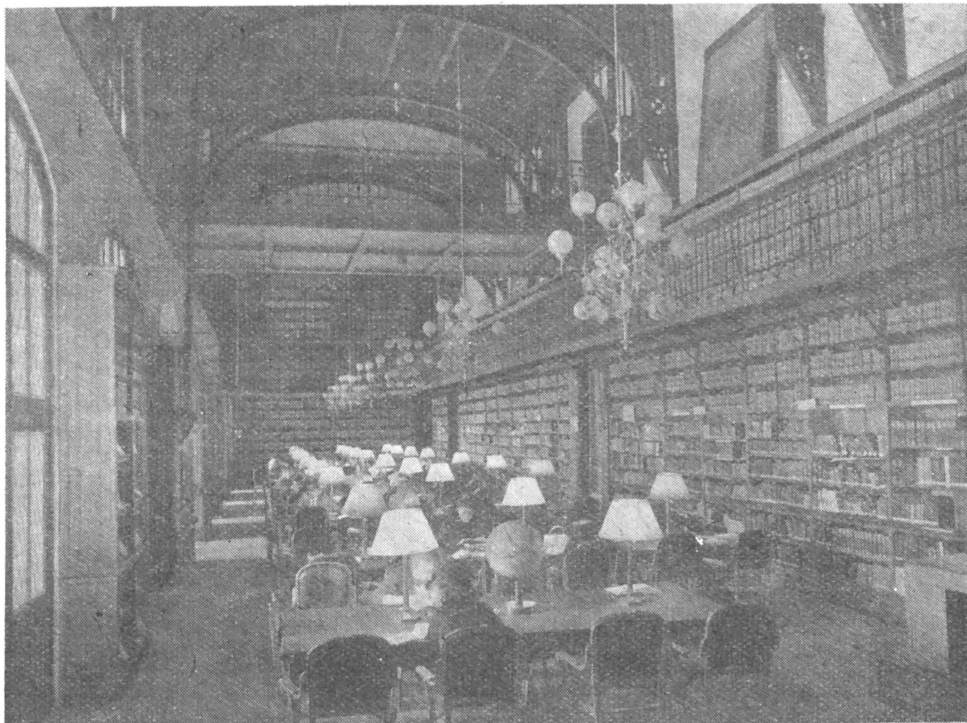
A könyvtárat, amely alapítási sorrendben a világ hetedik parlamenti könyvtára, 1869-ben a Nemzeti Múzeum épületében helyezték el, 1873-ban pedig a Bródy Sándor utcai régi képviselőházban. Mai helyére, a Duna-parti palotába, közvetlenül ennek elkészülte után, 1902-ben költözött.

Alapításától kezdve általános gyűjtőkörű, zárt jellegű könyvtár volt, amelyet nem képviselők (akadémikusok, egyetemi tanárok, minisztériumok kiküldöttei) csak külön engedéllyel látogathattak. Ennek következtében igen kevés olvasója akadt, számuk némely évben meghaladta az ezret, de néha még a négyszázat sem érte el.

Allománya 1872-től számottevő, ekkor Ghyczy Ignácnak, az Országos Magyar Gazdasági Egyesület egyik alapítójának gyermekei a parlamentnek ajándékozták elhunyt apjuk 15 000 kötetes, jogi és történelmi művekben, hazai és külföldi folyóiratokban, régi hungarikumokban bővelkedő könyvtárát. Ettől kezdve az állomány szépen gyarapodott — a húszas évek közepén elérte a százezer kötetet —, a képviselőház minden évben jelentékeny összeget szavazott meg gyarapítására, a külföldi parlamenti kiadványokból cserepéldányokat kapott, és 1922 óta a kötelesepéldányokból is válogathatott.

Az Országgyűlési Könyvtár egyik olvasóterme

Az Országgyűlési Könyvtár nagy olvasóterme

A gyűjtemény életében az 1952. esztendő fordulatot hozott: megszűnt zárt jellege, a Művelődésügyi Minisztérium fennhatósága alatt álló, mindenki által felkereshető nyilvános könyvtárrá alakult. Ekkor nevezték ki igazgatójának Vértés Györgyöt. Az alapítás százéves fordulóján ő tájékoztatott bennünket arról, hogy mi történt az eltelt 16 esztendő alatt.

— *Legfőbb törekvésünk az volt, hogy a gyűjteményt szervesen beépítsük a magyar könyvtári hálózatba. Első feladatként az olvasók elhelyezése jelentkezett. 1952-ig csak néhány kis szoba állt az olvasók rendelkezésére, a korábbi szükségletet ezek bőven kielégítették. Azóta egy nagy, díszes galériás raktártermet alakítottunk át 120 férőhelyes olvasóteremmé, és a földszinti polcokon 8000 kötetes kézikönyvtárat helyeztünk el. Sajnos ez a hely is kevés, néha sorba állnak látogatóink a ruhatárnál, és várják, hogy szabad hely akadjon számukra. Pedig a kutatók ezenkívül öt kis olvasószobában is dolgozhatnak, és a különgyűjteményekben szintén el tudunk helyezni 30 olvasót. Napi átlagban 320-an keresik fel gyűjteményünket, s a közel jövőben fogjuk az egymilliomodik olvasót üdvözölni.*

A következő fontos kérdés a gyűjtőkör megállapítása volt. Nem lett volna értelme annak, ha az Akadémiai és az Egyetemi Könyvtár mellett mi is beszerezzük a legkülönfélébb szakokba tartozó műveket. Ezért 1957 óta a legújabbkori (1917 utáni) történelmet, a politikai, az állam- és jogtudományi munkákat, az országgyűlési iratokat és a nemzetközi kérdésekkel foglalkozó irodalmat gyűjtjük rendszeresen, az egyéb tudományágakból csak az alapvető könyveket szerezzük be. *Állományunk jelenleg 450 000 mű és kb. 1200 féle periodikum, ebből 800 ma is jár. Teljes évfolyamaink vannak a kiegészéstől kezdve a mai napig a legkülönfélébb hazai hírlapokból, olyanokból is, amelyeket a Széchényi Könyvtár állományának erősen rongált voltára való tekintettel tudományos kutatóknak is csak megszorításokkal enged használni.*

Ezután Vértés György megmutatta a különgyűjteményeket, amelyek a könyvtár országgyűlési jellegével szoros kapcsolatban állanak. Az egyik a magyar országgyűlési írásokat tartalmazza. Alapját Gyurikovits György, Pozsony város egykori követe vetette meg. 49 kéziratos és 57 nyomtatott kötetben összegyűjtötte, és részben le-

másolta az 1596-tól 1848-ig terjedő időre vonatkozó anyagot. Gyűjteményéből — sajnos — 12 kéziratot kötet időközben eltűnt. Gyűjtését a könyvtár kiegészítette a halála után kiadott nyomtatványokkal, Kossuth Országgyűlési tudósításaival és az 1861 óta készült parlamenti gyorsírói feljegyzésekkel.

— Az Akadémiának indítványoztuk — közölte Vértes igazgató —, hogy a Gyurikovits gyűjtés felhasználásával folytassa a „Magyar országgyűlési emlékek” kiadását. Ebből a sorozatból 1874 és 1917 között 12 kötet jelent meg, s az anyag időbeli feldolgozásában 1606-ig jutottak el. Javaslatunkat örömmel fogadták, és a Történettudományi Intézet további 20 kötet kiadását vette tervébe, közülük az első hamarosan kikerül a sajtó alól.

A következő teremben asztalosok szögezik a polcokat, és könyvtárosok rendezik a könyveket.

— A legújabb különgyűjteményünk felállítására folyik itt. — Megtalálhatók benne a legkülönfélébb törvények, rendeletek, bel- és külföldi jogszabályok, országok szerinti felállításban. Ehhez szervesen csatlakozik a következő terem anyaga: 24 ország parlamenti kiadványai. Egy másik gyűjteményünk az ENSZ letéti könyvtára. Az összes ENSZ-kiadványon kívül tartalmazza a régi Népszövetség, valamint az ENSZ-szel kapcsolatos kormányközi és szakosított szervezetek (UNESCO, WHO stb.) által megjelentetett nyomtatványokat.

Ezek a gyűjtemények azt bizonyítják, hogy a könyvtár ma is különösen fontosnak érzi az államigazgatással kapcsolatos művek gyűjtését. Önkéntelenül vetődik fel a kérdés, hogy vajon ma milyen közelebbi viszonyban áll az országgyűléssel?

— Most tettünk javaslatot arra, hogy a napirendre kerülő kérdésekkel kapcsolatban dokumentálni fogjuk a parlamentnek a tárgyra vonatkozó régebbi jogszabályokat, valamint a szovjet, népi demokratikus és kapitalista országok ilyen tartalmú törvényeit, rendeleteit, jogszabályait.

A tanácsköztársasági gyűjtemény két kisebb, múzeumszerűen berendezett szobában van elhelyezve. A magyar proletárdiktatúra 133 napja alatt megjelent minden nyomtatvány megtalálható itt, könyv, röpirat, plakát egyaránt. A rölapokat műanyag borítás védi a rongálódástól. Amit nem sikerült eredetiben beszerezni, arról fénykép vagy mikrofilm készült. Az érdekesebbnél érdekesebb dokumentumok között kézbe akad egy arab betűs rölap is. Hogy került ez ide?

— A gyűjtemény egyik ritkasága, a Szegeden állomásozó szpáhik megnyerése céljából adta ki a tanácskormány.

Búcsúzóul a könyvtár bibliográfiai munkája után érdeklődöm.

— A könyvtárnak van jogi és történettudományi szaktájékoztatója is, de külön bibliográfiai-dokumentációs osztályt nem állítottunk fel. A jobb munkamegosztás érdekében együttműködünk az Akadémia két intézetével, az Állam- és Jogtudományival, valamint a Történettudományival. A felesleges kettős beszerzések elkerülése végett rendeléseinket egyeztetjük a többi jogi és történettudományi anyagot gyűjtő intézményekkel. Negyedévenként adjuk ki a „Külföldön megjelent fontosabb jogtudományi művek jegyzéke” és a „Külföldön megjelent fontosabb történettudományi művek” című tájékoztatót. Szocialista megállapodást kötöttünk a Magyar Távírási Iroda dokumentációs osztályával, és ennek a „Cikkek a nemzetközi sajtóban” és „Világpolitikai dokumentáció” című kiadványai az Országgyűlési Könyvtár gazdag anyagából is merítenek.

Az olvasók nagy száma, a gyors iramban szaporodó állomány, a beszerzések tervszerűsége, a kiadványok, a különgyűjtemények szervezése egyértelműleg bizonyítja, hogy a százéves gyűjtemény, amely egyben a legfiatalabb nyilvános tudományos nagykönyvtárunk is, elérte 1952-ben kitűzött célját. Megtalálta helyét a magyar könyvtári hálózatban, és ennek keretén belül jó és hasznos munkát végez.

Vértesy Miklós